

نامه‌ای از یک غرق شده

(درد و درمان)

تألیف:

دکتر مجدی الهالی

ترجمه:

مجتبی دوروزی

نشر احسان

هلالی، مجدی

نامه‌ای از یک غرق شده (درد و درمان) / تألیف مجدی الهلالی؛ ترجمه مجتبی دوروزی. -- تهران: احسان، ۱۳۸۴.
۴۸ ص.

ISBN: 964-356-378-2

فهرست‌یابی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. خودمآزی (اسلام). ۲. اخلاق اسلامی. الف. دوروزی، مجتبی، ۱۳۵۴ -
مترجم. ب. عنوان.

۲۹۷/۶۳۲

BP ۲۵۰/۵۸۵

۱۳۸۴

۸۳-۲۴۹۲

کتابخانه ملی ایران

نامه‌ای از یک غرق شده

دکتر مجدی الهلالی

✦ مؤلف:

مجتبی دوروزی

✦ مترجم:

نشر احسان

✦ ناشر:

جلد ۲۰۰۰

✦ تیراژ:

اول - ۱۳۸۵

✦ نوبت چاپ:

چاپخانه مهارت

✦ چاپ:

۳۵۰ تومان

✦ قیمت:

◀ فروشگاه شماره ۱: تهران - خیابان انقلاب - رویروی دانشگاه - مجتمع فروزنده - شماره ۶۰۶ - تلفن: ۶۶۹۵۲۰۰۰

◀ فروشگاه شماره ۲: تهران - خیابان ناصر خسرو - کوچه حاج ناب - شماره ۱/۱۱ - تلفن: ۳۳۹۰۲۷۵۰

صندوق پستی: تهران ۱۱۲۹۵۰۳۸۵

ISBN: 964-356-378-2

۹۶۴-۳۵۶-۳۷۸-۲

شابک:

نشر احسان

مقدمه چاپ دهم

سپاس و ستایش خداوندی را که پروردگار جهانیان است، و درود و سلام بر اشرف فرستادگان، سرور ما محمد ﷺ و بر خاندان و اصحابش و کسانی که تا روز قیامت راه ایشان را به خوبی می‌پیمایند.

هنگامی که چند سال پیش خداوند مرا توفیق داد تا این نامه را بنویسم، که وصف حال یکی از غرق شدگان دنیوی است، هرگز فکر نمی‌کردم که روزگار نقش خویش را بازی می‌کند و روزی می‌آید که خود مخاطب این نامه باشم.

روزی که می‌خواستم این نامه را بنگارم، بار مسئولیت و مشکلات زندگی، چنان بر دوشم سنگینی می‌کرد که قابل ذکر نیست و من می‌کوشیدم که این مشکلات را بیشتر نکنم تا مبدا به سر در آمده و این جریان مرا با خود به دریای زندگی فرو برد، و همچون کسانی شوم که دنیا با تزئینات و دل بستگی‌هایش آنان را فریفته است و آنگاه که خوشحال و خندان به دنیا روی آورده‌اند دنیا تورش را بر آنان می‌گسترده به گونه‌ای که نمی‌توانند خود را از آن برهانند، آنگاه اسیر دنیا شده، هرگونه بخواهد آنان را در اختیار خود می‌گیرد. گریزم از دنیا زیاد ادامه پیدا نکرد به رغم میل من سنگینی و تکالیف دنیا افزایش می‌یافت و می‌بایستی تلاش

سریمتری در پی رزق و روزی انجام داد.

من و عده زیادی در کار خویش مانده بودیم، نمی‌توانستیم تلاش و کوشش جهت کسب رزق و روزی را رها کنیم زیرا مأمور بدین کاریم آن چنان که پیامبر ﷺ می‌فرماید: برای گناهکار بودن شخص همین کافی که، کسی را که قوت می‌دهد تباه گرداند^(۱) و در مقابل می‌دیدیم ترس از اسارت دنیا دلهایمان را پر کرده بویژه وقتی که دنیا قربانیانی را همواره از میان دوستان و نزدیکانمان بر می‌گزیند، آنان چنان در دریای بیکران دنیا فرو رفته که به تمامی اسیر و بنده آن گشته بودند.

این سؤال هم چنان باقی است:

چگونه یک فرد مسلمان می‌تواند دل و درونش را از اسارت دنیا نجات دهد، در حالی که گریزی از قرار گرفتن در آن ندارد؟ جستجوی زیادی کردیم بخشی از پاسخ را در میان توجیهات گذشتگان نیکوکار و کسانی که به خوبی از ایشان پیروی می‌کنند، یافتیم.

خداوند با فضل و منتش گردآوری بسیاری از این توجیهات را برایم آسان گردانید و آن را به این نامه افزودم تا با تشخیص درد و شناخت درمان، حق مطلب ادا شود.

خداوند از نیت‌ها آگاه است و اوست که به راه راست هدایت می‌فرماید.

قاهره: نوامبر ۱۹۹۲ م

جمادی الأول ۱۴۱۳ هـ

۱- حدیث صحیح رواه ابو داود و غیره

مقدمه چاپ چهارم

سپاس و ستایش خداوندی را که پروردگار جهانیان است و درود و سلام بر اشرف فرستادگان، سرور ما محمد ﷺ و بر خاندان و اصحابش و کسانی که دنباله رو ایشانند...

کسی که ما را نگریسته و از وضع و حالمان می پرسد می بیند که بسیاری از ما بیشترین همتش را صرف دنیا کرده و دنیا را بهای علمش گردانیده است، به دنبال دنیا می تازد و در راه بدست آوردنش له می زند هرگاه که کمترین چیزی از آن بدست می آورد تاخشتش را به دنبال دنیا افزایش می دهد بلکه بتواند چیزهای دیگری از آن بدست آورد اما آخرت تجارتش کساد است و بازارش رونقی ندارد جز گروه بسیار اندکی کسی بدان توجه نمی نماید، در حالی که اگر کسی در آیات قرآن تأمل و اندیشه نماید در می یابد که خداوند عزوجل در حین سخن از آخرت ما را تشویق می کند که تلاش بیشتری در کسب آن داشته باشیم:

«وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَعْفَرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ»
(آل عمران/ ۱۳۳)

«و (با انجام اعمال شایسته و بایسته) به سوی آمرزش پروردگارتان، و بهشتی بشتابید و بر همدیگر بیشی گیرید که بهای آن (برای مثال، همچون بهای) آسمانها و زمین است،

(و چنین چیز با ارزشی) برای پرهیزگاران تهیه شده است.» (۱)

و یا می‌فرماید:

﴿سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَ
الْأَرْضِ...﴾ (حدید / ۲۱)

«بر یکدیگر پیشی بگیرید برای رسیدن به آمرزش پروردگارتان و بهشتی که پهنای آن
همسان پهنای آسمان و زمین است.»

و یا می‌فرماید:

﴿فَقِرُّوْا إِلَى اللَّهِ﴾ (به سوی (عبادت) خدا بشتابید.) (ذاریات / ۵۰)

و یا می‌فرماید:

﴿وَفِي ذَٰلِكَ فَلَيْتَاتٌ مِّنَ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ (مسابقه دهندگان باید برای بدست آوردن این (چنین شراب و سایر نعمتهای دیگر
بهشت) با همدیگر مسابقه بدهند و بر یکدیگر پیشی بگیرند.) (مطففین / ۲۶)

اما بهنگام سخن گفتن از دنیا تلاش بسیار اندکی مورد نظر است:

﴿فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ﴾ (در اطراف و جوانب آن راه بروید و از روزی خدا بخورید.) (ملک / ۱۵)

و یا می‌فرماید:

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ﴾ (آن‌گاه که نماز خوانده شد، در زمین پراکنده گردید.) (جمعه / ۱۰)

۱. در ترجمه آیات این کتاب از تفسیر نور تألیف: دکتر مصطفی خرم دل استفاده شده است.
مترجم

دنیا و آخرت هر دو در قلب بنده مؤمن جای نمی‌گیرند آن چنان که پیامبر ﷺ می‌فرماید: هر کس که دنیایش را بیشتر دوست بدارد به آخرتش ضرر می‌رساند و هر کس که آخرتش را بیشتر دوست بدارد به دنیایش ضرر می‌رساند پس آنچه را که پایدار است بر آنچه که فانی و نابود شدنی است ترجیح دهید.^(۱)

اما آیا پسندیده است که مسلمان دنیا را به تمامی رها سازد؟! بی‌گمان بیشتر مردم فهم درستی از حقیقت زهد در دنیا ندارند و می‌پندارند زهد یعنی: فقر و محرومیت و رها کردن دنیا.

حقیقت زهد در دنیا اینست که قلبها از محبت دنیا خالی شوند، فقر و مسکنتی که خداوند از بنده‌اش می‌پسندد - هم چنان که ابن قیم می‌گوید - فقر مالی نیست بلکه بینوایی قلب و خودشکنی و ذلت و خشوع و تواضع در برابر خداوند است و این نوع فقر هیچ منافاتی باغنی و ثروتمندی ندارد و فقر مادی شرط آن نیست. جنید بغدادی در تفسیر این آیه:

﴿لَكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ﴾ (حدید/ ۲۳)

«این بدان خاطر است که شما نه بر از دست دادن چیزی غم بخورید که از دستتان بدر رفته است، و نه شادمان بشوید بر آنچه خدا به دستتان رسانده است.»

حقیقت زهد را چنین بیان می‌دارد: زاهد کسی است که به چیزهای دنیوی شادمان نگشته و به چیزهایی که از دست می‌دهد غم نخورد. امام احمد رحمه الله می‌فرماید: زاهد کسی است که اگر دنیا بدو روی آورد بدان خشنود نگشته و اگر از او روی گرداند اندوهگین نمی‌شود. از او در

۱. الحدیث رواه الامام احمد و رواه ثقات و ابن حبان فی صحیحه و الحاکم و البیهقی فی الزهد و غیره

مورد شخصی که هزار دینار دارد پرسیده شد که آیا چنین کسی زاهد است؟ در پاسخ گفت: آری، به شرطی که: اگر زیاد گشت، خوشحال نشود و آن گاه که کاسه شده اندوهگین نگردد. زاهد آن نیست که آه در بساط نداشته باشد بلکه کسی است که دل مشغولی مال ندارد، اگرچه همچون قارون ثروتمند باشد.

از اینجا می‌توان نتیجه گرفت که اسلام خواهان آن نیست پیروانش دنیا را ترک گویند؛ بلکه موضوع، درست عکس آن است. اسلام از آنان می‌خواهد زمین را آباد گردانند زیرا آنان جانشینان خداوند در زمین‌اند و از آنان می‌خواهد تمامی مایه‌ها و عناصر قدرت را بدست گیرند و چرا این گونه نباشد در حالی که هم اینک مسلمانان در جنگی خانمانسوز با دشمنانشان گرفتار آمده‌اند...

اما اسلام با این وصف پیروانش را از نفوذ و رخنه دنیا در دل‌هایشان باز می‌دارد تا نیت و همت آنان از کار کردن برای اسلام به سوی جاه‌طلبی و مقام‌پرستی و مال‌خواهی منحرف نشود.

آنچه شایسته یک مسلمان است اینست که دنیا در دستان او باشد، نه در قلبش. ^(۱) از کعب بن مالک رضی الله عنه نقل است که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: دو گرگ گرسنه و درنده که به میان ربه گوسفندان افتاده‌اند تباہ کنندۀ تر از حرص و آز فرد بر مال و شرافت دینی‌اش نیست. ^(۲)

۱- حکایت کرده‌اند که... بخشندۀ ای را پرسیدند که از آنچه به محتاجان می‌دهی هیچ در باطن خود غرور و بر فقیران بار متنی باز می‌یابی؟ گفت: هیئات، دستم در بخشش مانند کفگیر دست طباح است که طباح هرچه می‌دهد بر کفگیر می‌گذرد اما کفگیر گمان دهنده‌گی به خود نمی‌برد. عبدالرحمن جامی. مترجم

۲- رواه الترمذی و قال حدیث حسن صحیح و ابن حبان فی صحیحہ.

مقدمه چاپ دوم

سپاس خدای را و درود و سلام بر بندگان برگزیده اش:
یکی از مکرها و نیرنگ های شیطان اینست که با سلاح خودمان با ما
می جنگد و از جایی وارد می شود که انتظارش را نداشته ایم. بسیاری از ما
هنگامی که به خاطر سرگرمی شدیدش به دنیا ملامت و سرزنش می شود
به ناگاه آیاتی از قرآن را تلاوت می کند که گویی آن وضعیت را روا و جایز
می شمارد و بدان فرا می خواند آیاتی چون:

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ
وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾ (ملک / ۱۵)

«او کسی است که زمین را رام شما گردانیده است. در اطراف و جوانب آن راه بروید، و
از روزی خدا بخورید. زنده شدن دوباره در دست او است.»

﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ
الرِّزْقِ﴾ (اعراف / ۳۲)

«بگو: چه کسی زینت های الهی را که برای بندگان آفریده است و همچنین مواهب و
روزیهای پاکیزه را تحریم کرده است؟»

بی گمان این برداشت، فهم ناقص و نادرستی از اسلام است... تلاش
در جهت کسب رزق و روزی محدوده کوچکی را در اسلام به خود

اختصاص داده است زیرا این کار یکی از واجبات فرد مسلمان است، نه همه تکالیف او. پس انسان مسلمان خواستار اصلاح و ساماندهی و تزکیه خود و خانواده خویش است و با امر به معروف و نهی از منکر در راه دین خدا تلاش می‌کند:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ... ﴿٦١﴾
(تحریم / ۶)

«ای مؤمنان! خود و خانواده خویش را از آتش دوزخی برکنار دارید که افرورینه آن انسانها و سنگها است...»

برای ما همین حدیث کافی است که ابوهریره رضی الله عنه نقل کرده که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: نابود باد بنده دینار و درهم و خمیصه (پارچه‌ای است مشکی و چهارگوش) که اگر داده شود راضی می‌گردد و اگر داده نشود خشمگین و شکست خورده و ضعیف می‌شود که اگر تیغی به بدنش فرو رود نمی‌تواند بیرونش بیاورد خوشا بنده‌ای که در راه خداوند لگام اسبش را گرفته و موهایش ژولیده و گرد و خاک بر پاهایش نشسته، اگر او را بر حراست و نگهبانی بگمارند، نگهبانی می‌دهد و اگر او را در دنباله لشکر قرار دهند در همان جای می‌ماند. اگر اجازه بگیرد به او اجازه نمی‌دهند اگر شفاعت نماید شفاعتش پذیرفته نمی‌شود. (۱)